

ZARZĄDZENIE NR 34/2024
WÓJTA GMINY STARY DZIERZGOŃ
z dnia 23.04.2024 r.

**w sprawie przyjęcia projektu Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych
i Deinstytucjonalizacji na lata 2024-2028**

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6 oraz art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r.
o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 40; zm.: poz. 572, poz. 1463 i poz. 1688)

zarządzam, co następuje

§ 1.

Przyjmuję projekt Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych
i Deinstytucjonalizacji na lata 2024-2028 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszego
zarządzenia.

§ 2.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

WÓJT GMINY
STARY DZIERZGOŃ
mgr Marek Dariusz Turlej

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji w Gminie Stary Dzierzgoń

Stary Dzierzgoń, kwiecień 2024 r.

Wstęp

Proces deinstytucjonalizacji to ważny obecnie kierunek rozwoju i zmian w polityce społecznej. Został zdefiniowany w dokumencie pn. *Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)*, przyjętym w dniu 15 czerwca 2022 roku przez Radę Ministrów. W jego świetle deinstytucjonalizacja polega na „rozwoju usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej oraz na wypracowaniu i wdrożeniu rozwiązań, które umożliwią *niezależne życie* osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami, osobom w kryzysie psychicznym i innym osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, a dzieciom życie pod opieką rodzinną lub pod opieką zbliżoną do rodzinnej”.

Warto tu wskazać, że *niezależne życie* rozumiane jest nie jako samowystarczalność czy zdolność do samodzielnego wykonywania czynności, ale jako możliwość dokonywania niezależnych wyborów i decyzji odnośnie miejsca zamieszkania czy sposobu organizacji codziennego życia. Natomiast mówiąc o deinstytucjonalizacji, mamy na myśli przechodzenie od opieki o charakterze instytucjonalnym do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej. Wdrażanie jej założeń będzie wiązało się z przyznaniem priorytetu usługom społecznym realizowanym w społeczności lokalnej przed usługami o charakterze stacjonarnym, rozwojem usług zindywidualizowanych, w tym profilaktycznych, wpływających na zmniejszenie konieczności obejmowania osób opieką instytucjonalną, rozwojem różnych form mieszkalnictwa, a także wykorzystaniem potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na poczet nowych usług środowiskowych.

W założeniach procesu deinstytucjonalizacji kluczowe jest zaangażowanie samorządów lokalnych w jego planowanie i wdrażanie. Wyraz tego zaangażowania stanowi *Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji w Gminie Stary Dzierzgoń na lata 2024-2028*. W Gminie Stary Dzierzgoń powstał on w odpowiedzi na współczesne wyzwania w obszarze polityki społecznej, takie jak starzenie się społeczeństwa i inne zmiany demograficzne, wzrost liczby osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osób z niepełnosprawnościami, zmiany na rynku pracy, nowe formy wykluczenia społecznego, przeobrażenia w obrębie rodziny, a także ryzyka socjalne.

Dokument ten składa się z dwóch zasadniczych części, tj. diagnostycznej i wdrożeniowej. Pierwsza ze wskazanych zawiera główne dane i informacje dotyczące raportu z badania ankietowego przeprowadzonego w pierwszej połowie kwietnia 2024 r., wśród mieszkańców gminy. Jej opracowanie opierało się na zdobytego materiału badawczego oraz opisie wyników. Cel badania stanowiło rozeznanie potrzeb społeczności lokalnej Gminy Stary Dzierzgoń w zakresie usług społecznych, w szczególności zidentyfikowanie istniejącego w środowisku lokalnym zapotrzebowania na usługi społeczne i określenie kierunków rozwoju gminy w zakresie usług społecznych.

Część wdrożeniowa dokumentu prezentuje obszary interwencji oraz przypisane im cele oraz kluczowe działania, a także źródła ich finansowania oraz założenia wdrożeniowe Planu.

CZEŚĆ DIAGNOSTYCZNA

RAPORT Z BADAŃ DIAGNOSTYCZNYCH

1. CEL BADAŃ

Celem badań była diagnoza potrzeb społecznych w społeczności lokalnej, co do zakresu i form usług. Przeprowadzenie dobrej diagnozy uwzględniającej opis struktury społecznej gminy, identyfikację głównych występujących problemów społecznych, analizę obszarów oraz grup wsparcia stanowi podstawę do formułowania zadań i działań jednostek samorządu terytorialnego w zakresie kreacji i realizacji usług społecznych. Celem badania było również dookreślenie badanego zjawiska na podstawie odczuć i opinii ludzi, tworzących badane środowisko. Badania miały dostarczyć odpowiedzi na pytania: jak duże jest zapotrzebowanie na usługi społeczne oraz które z usług należy rozwijać lub wdrożyć w kolejności priorytetowej. Miały pomóc w określeniu i sprecyzowaniu kierunków działania oraz celów w ramach zachodzącego i obecnie dokonującego się procesu deinstytucjonalizacji.

2. CHARAKTERYSTYKA METODY I TECHNIKI BADAWCZEJ, NARZĘDZIA BADAWCZEGO ORAZ GRUPY BADAWCZEJ

Metodą badawczą, której zdecydowano się użyć, do przeprowadzenia badania była metoda sondażu diagnostycznego. Przedmiotem sondażu diagnostycznego było zjawisko zapotrzebowania na usługi społeczne w Gminie Stary Dzierżgoń. Jego celem zaś zgromadzenie informacji dotyczących poglądów, na podjęty temat oraz motywów postępowania badanych osób. Przeprowadzając badania metodą sondażu, zamierzone było zasięgnięcie opinii osób, bezpośrednio tworzących środowisko lokalnej społeczności.

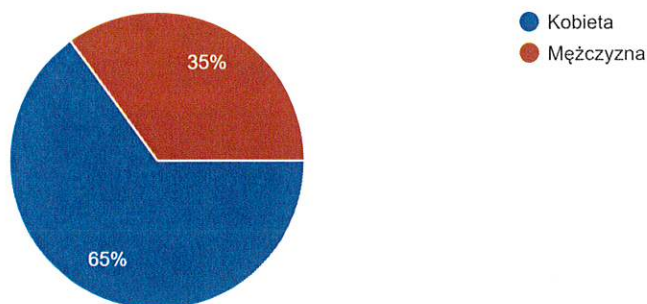
Jako **technikę badawczą** wybrana została ankieta, która najsilniej polega na zapatrywaniach i przekonaniach ankietowanych. Cechami charakterystycznymi badań ankietowych są: wysoki poziom standaryzacji pytań; warunki, w jakich są przeprowadzane oraz relacje występujące pomiędzy badaczem, a ankietowanymi; złożoność problematyki. Na potrzeby niniejszej diagnozy, skłoniono się ku badaniom ankietowym, ponieważ pozwalają na zebranie bardzo dużej ilości informacji, na temat badanego zjawiska, w stosunkowo krótkim czasie. Drugim, pozytywnym aspektem badań ankietowych, jest wysoki stopień standaryzacji pytań, pozwalający na powielanie kwestionariusza, dowolną ilość razy. Wybrano ankietę, do przeprowadzenia badania, również ze względu na anonimowość ankiet, pozytywnie wpływającą na szczerłość respondentów, przy udzielaniu odpowiedzi.

Narzędziem badawczym, którego użyto do przeprowadzenia badania był kwestionariusz ankiety stanowiący Załącznik nr 1 do niniejszego raportu. Kwestionariusz ankiety składał się z siedemnastu pytań zamkniętych — zarówno jednokrotnego, jak i wielokrotnego wyboru. Kwestionariusz ankiety skonstruowany był tak, aby przełożyć teoretyczną problematykę badań, na konkretne, zawarte w nim pytania. Budowa kwestionariusza, zakładała także przyniesienie możliwości jakościowej i ilościowej analizy, zebranego materiału.

Analiza potrzeb dotyczyła osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie psychicznym, osób w kryzysie bezdomności, jak również dzieci i młodzieży. W badaniu wzięło udział 300

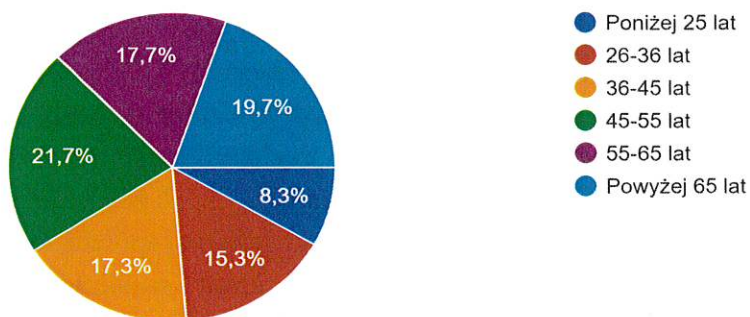
mieszkańców Gminy Stary Dziergoń, w wieku powyżej 18 lat (**grupa badawcza**). Szczegółowe dane dotyczące grupy badawczej przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres nr 1. **Płeć**

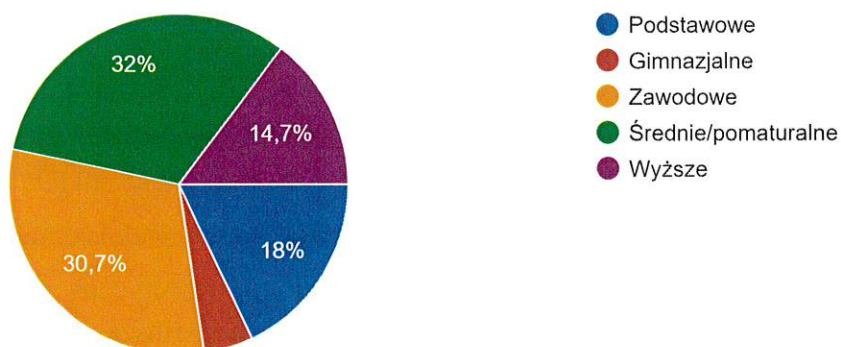
Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

Wykres nr 2. **Wiek**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

Wykres nr 3. **Wykształcenie**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

3. ANALIZA WYNIKÓW

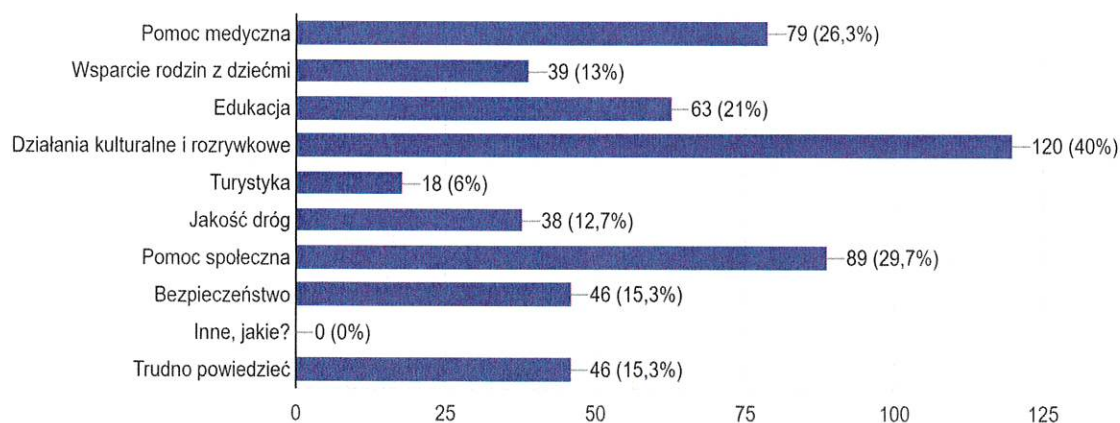
Z zebranego podczas badania materiału wynika, że mieszkańcy Gminy Stary Dzierżoń czują największą satysfakcję z funkcjonowania obszarów:

- działania kulturalne i rozrywkowe (40%),
- pomoc społeczna (29,70%),
- pomoc medyczna (26,30%).

Pozostałe obszary, o które zapytano ankietowanych, tj. edukacja, bezpieczeństwo, wsparcie rodzin z dziećmi, jakość dróg, turystyka, wskazują na znacznie mniejszy stopień zadowolenia. Wyniki dla tych obszarów mieszczą się w przedziale 6% - 21%.

15,30% respondentów wskazało odpowiedź *Trudno powiedzieć*.

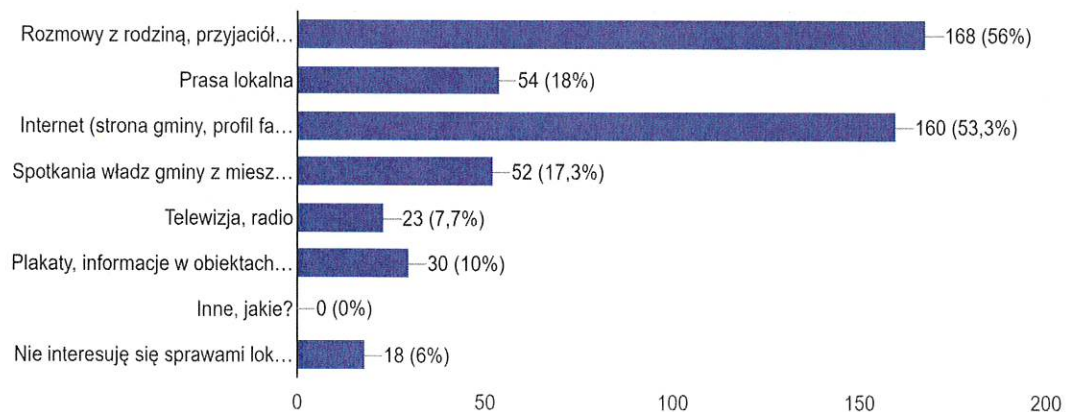
Wykres nr 4. *Poziom zadowolenie z obszarów funkcjonowania w Gminie Stary Dzierżoń*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

Według wyników badań informacje na temat spraw lokalnych uzyskiwane są głównie z rozmów z rodziną, przyjaciółmi, sąsiadami (56%) oraz za pośrednictwem Internetu (53,30%). Do rozpowszechniania i przekazywania wiedzy na tematy dotyczące lokalnej społeczności przyczynia się również prasa lokalna (18%) oraz spotkania władz gminy z mieszkańcami (17,30%).

Wykres nr 5. *Źródła wiedzy na temat spraw lokalnych w Gminie Stary Dzierżoń*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

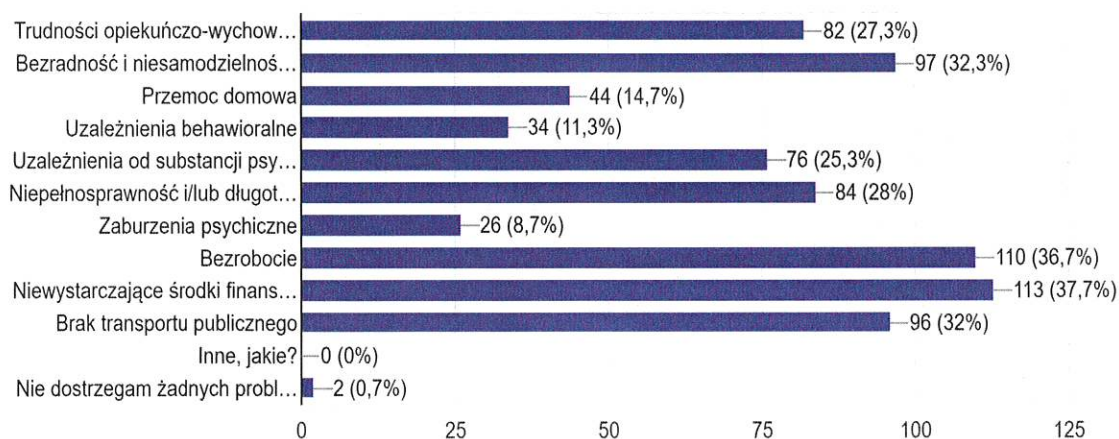
Mówiąc o problemach dotyczących mieszkańców Gminy Stary Dzierżgoń można wyodrębnić cztery wiodące grupy problemowe, tj.:

- niewystarczające środki finansowe (37,70%),
- bezrobocie (36,70%),
- bezradność i niesamodzielność osób starszych (32,30%),
- brak transportu publicznego (32%).

Z powyższych danych można wywnioskować, że wysoki stopień bezrobocia znacząco wpływa na wynik dotyczący niewystarczających środków finansowych. Natomiast brak transportu publicznego przyczynia się do bezradności i niesamodzielności osób starszych.

Dla wielu mieszkańców zauważalny jest również problem dotyczący niepełnosprawności (28%), trudności opiekuńczo-wychowawczych rodziców (27,30%), a także uzależnienia od substancji psychoaktywnych (25,30%).

Wykres nr 6. *Problemy rodzin w Gminie Stary Dzierżgoń*

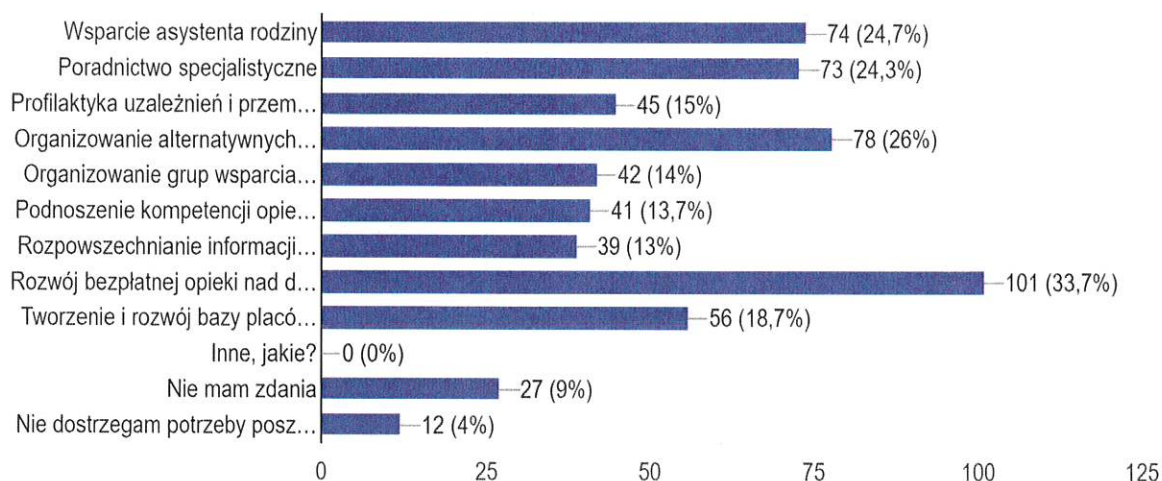

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

Obszary w jakich istnieje potrzeba poszerzenia oferty wspierania rodzin z dziećmi w Gminie Stary Dzierżgoń to:

- rozwój bezpłatnej opieki nad dziećmi do lat 3 (publiczny żłobek/klub dziecięcy) - najwyższa liczba odpowiedzi (33,70%),
- organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży - wynik 26% wskazuje na potrzebę doskonalenia i rozwoju oferty spędzania czasu wolnego,
- wsparcie asystenta rodziny - według zebranych danych wynika, że praca asystenta rodziny pomaga we wspieraniu rodzin i działaniu na ich korzyść (24,70%),
- poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, rodzinne) - 24,30% odpowiedzi świadczy o potrzebie podejmowania działań włączających poradnictwo w ofertę wspierania rodzin.

Wykres nr 7. *Obszary poszerzenia oferty wspierania rodzin z dziećmi w Gminie Stary Dzierżgoń*

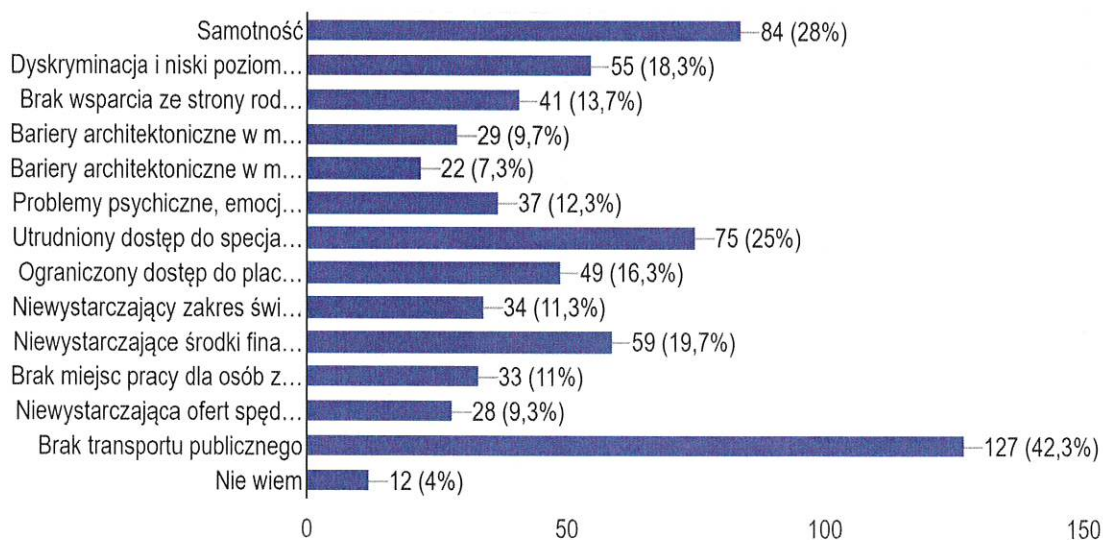
Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

Najczęstszymi problemami, z którymi muszą mierzyć się rodziny w Gminie Stary Dzierżgoń są: brak transportu publicznego (42,30%), samotność (28%) oraz utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej (25%).

Ankietowani wskazują także na niewystarczające środki finansowe na zaspokojenie podstawowych potrzeb (19,70%), dyskryminację i niski poziom wrażliwości społecznej (18,30%).

Brak dobrze rozwiniętej sieci transportu publicznego stanowi największą trudność w codziennym funkcjonowaniu rodzin.

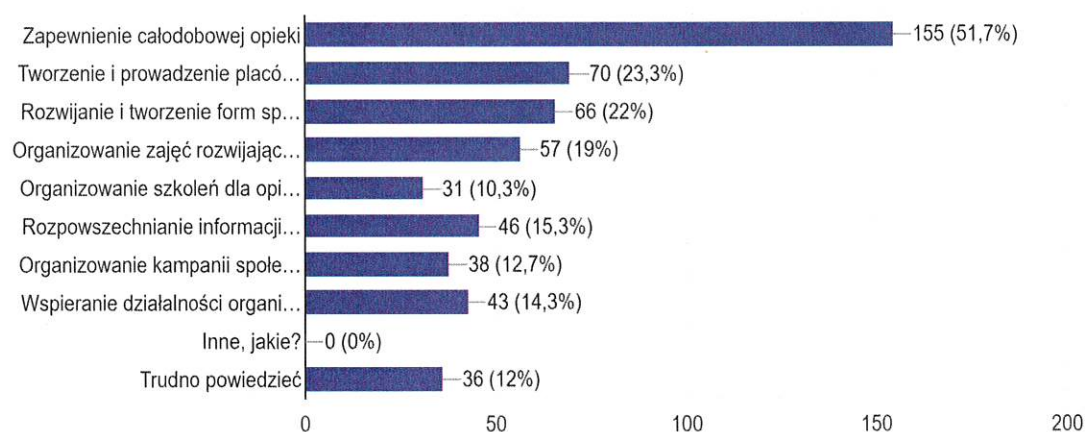
Wykres nr 8. *Najczęściej występujące problemy rodzin w Gminie Stary Dzierżgoń*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

Według respondentów oferta wspierania osób z niepełnosprawnościami i osób starszych powinna zostać poszerzona o zapewnienie całodobowej opieki, za czym opowiedziało się 51,70% badanych. Wskazuje to na silną potrzebę tworzenia i utrzymania miejsc całodobowego pobytu na terenie Gminy Stary Dzierżoń. Kolejną z potrzeb jest tworzenie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego (23,30%), a także rozwijanie i tworzenie form spędzania czasu wolnego (22%). Pozostałe zaproponowane odpowiedzi uzyskały wyniki w przedziale 19% - 10,30 %.

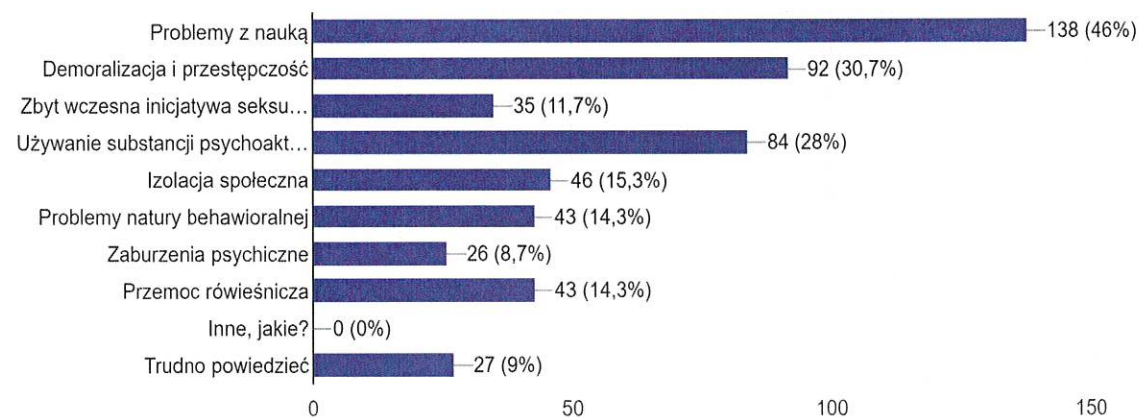
Wykres nr 9. *Obszary poszerzenia oferty wspierania osób z niepełnosprawnościami i osób starszych na terenie Gminy Stary Dzierżoń*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

Analiza wyników dotyczących pytania o problemy dzieci i młodzieży w Gminie Stary Dzierżoń wykazuje, że występującymi najczęściej są problemy z nauką (46%), na drugim miejscu znajduje się demoralizacja i przestępczość (30,7%), natomiast jako trzeci w kolejności problem zanotowano używanie substancji psychoaktywnych (28%).

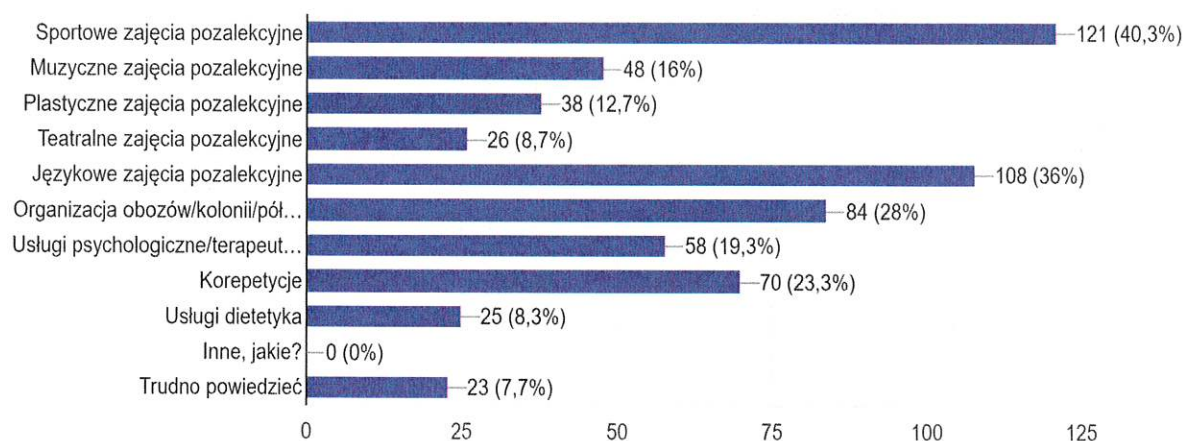
Wykres nr 10. *Problemy dzieci i młodzieży w Gminie Stary Dzierżoń*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

Oferta usług społecznych dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy Stary Dzierżoń wymaga poszerzenia w zakresie organizacji sportowych zajęć pozalekcyjnych (40,30%), językowych zajęć pozalekcyjnych (36%) i obozów/kolonii/półkolonii (28%). Wysoki poziom wyników dla podanych odpowiedzi wskazuje na podążanie społeczeństwa za współczesnymi trendami.

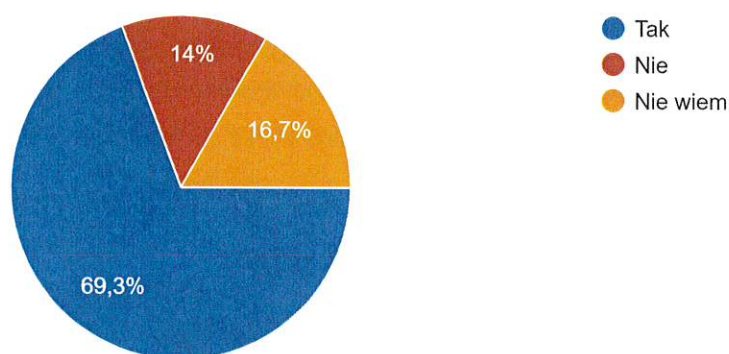
Wykres nr 11. *Obszary poszerzenia oferty usług społecznych dla młodzieży w Gminie Stary Dzierżoń*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

Mieszkańcy większością wskazali, że na terenie Gminy Stary Dzierżoń istnieje potrzeba poszerzenia działań związanych z promocją zdrowia. Odpowiedzi *Tak* udzieliło 69,30% badanych.

Wykres nr 12. *Poszerzenie działań związanych z promocją zdrowia*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

Według zebranych wyników badań działaniami, które należy podejmować w szerszym zakresie na terenie Gminy Stary Dzierżoń w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemu uzależnień są:

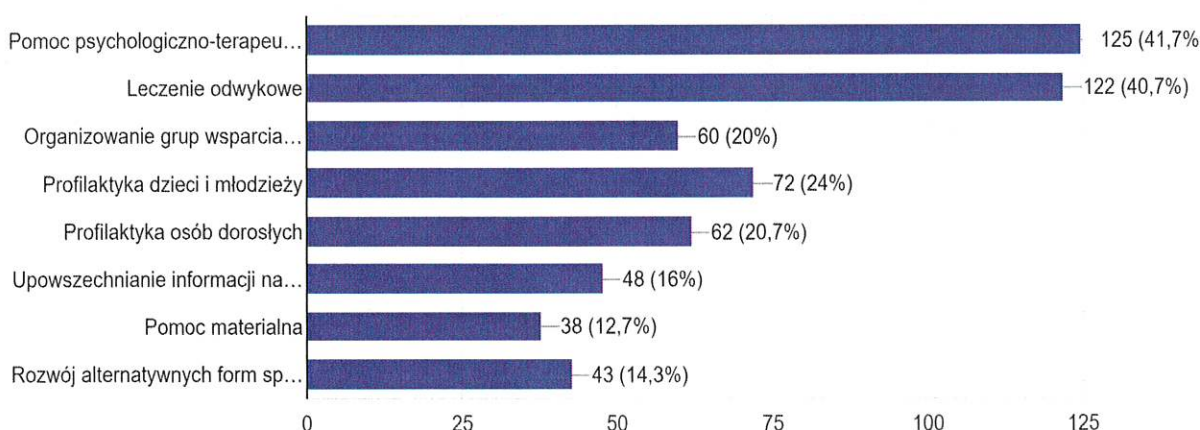
- pomoc psychologiczno-terapeutyczna dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin (41,70%),
- leczenie odwykowe (40,70%),

- profilaktyka dzieci i młodzieży (24%),
- profilaktyka osób dorosłych (20,70%),
- organizowanie grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin (20%).

Pozostałe działania:

- upowszechnianie informacji na temat dostępnych form pomocy (16%),
- rozwój alternatywnych form spędzania czasu wolnego (14,30%),
- pomoc materialna (12,70%).

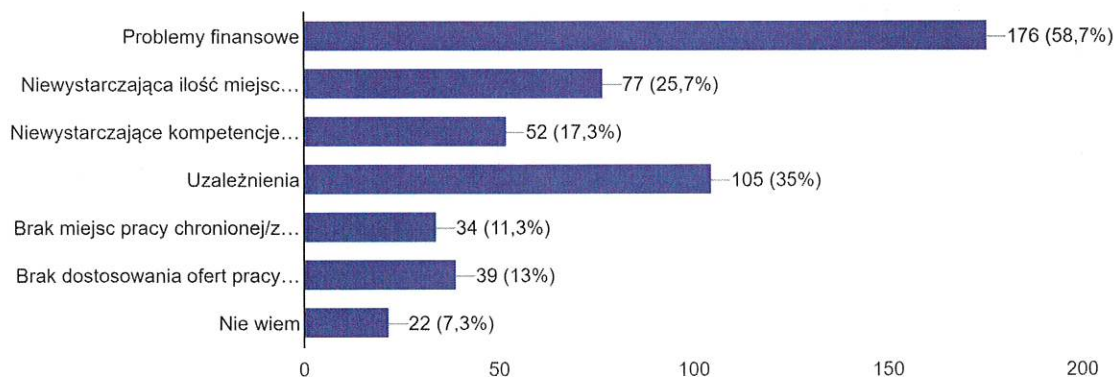
Wykres nr 13. *Działania w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemu uzależnień na terenie Gminy Stary Dzierżoń*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

Zgodnie z opinią mieszkańców osoby bezrobotne z tereny Gminy Stary Dzierżoń najczęściej dotyczą problemy takie jak: problemy finansowe (58,70%), uzależnienia (35%) i niewystarczająca ilość miejsc pracy (25,70%). Rzadziej spotykanymi problemami są: niewystarczające kompetencje zawodowe (17,30%), brak dostosowania ofert pracy do kompetencji i kwalifikacji mieszkańców (13%), brak miejsc pracy chronionej/zakładów aktywności zawodowej (11,30%).

Wykres nr 14. *Problemy osób bezrobotnych w Gminie Stary Dzierżoń*

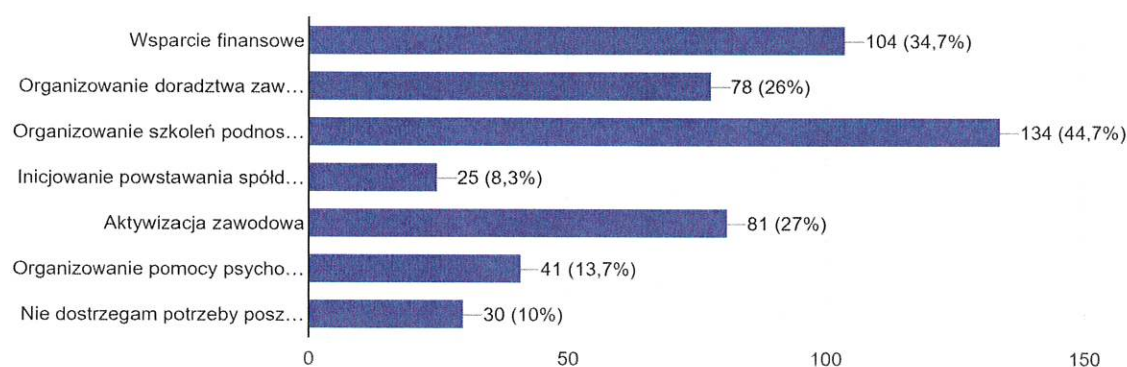
Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

Działania, które należy podejmować w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych to:

- organizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe (44,70%),
- wsparcie finansowe (34,70%),
- aktywizacja zawodowa (27%),
- organizowanie doradztwa zawodowego (26%).

Organizowanie pomocy psychologicznej i wspierania umiejętności w relacjach z otoczeniem (13,70%) oraz inicjowanie powstawania spółdzielni socjalnych (8,30%) - procentowy udział odpowiedzi również wskazuje na potrzebę podejmowania tych działań.

Wykres nr 15. *Działania w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów osób bezrobotnych w Gminie Stary Dzierzgoń*

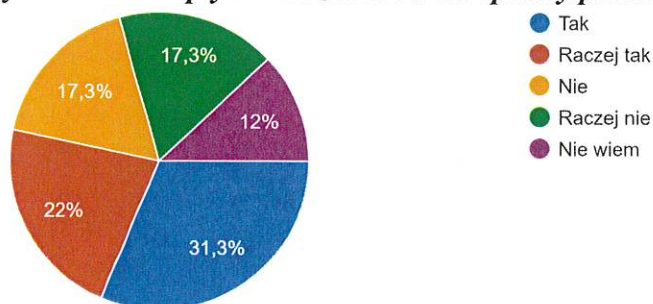
Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

Na pytanie dotyczące wpływu na przebieg spraw publicznych w Gminie Stary Dzierzgoń ankietowani udzielili następujących odpowiedzi:

- tak (31,30%),
- raczej tak (22%),
- nie (17,30%),
- raczej nie (17,30%),
- nie wiem (12%).

Z uzyskanych wyników można wywnioskować, że mieszkańcy Gminy Stary Dzierzgoń mają świadomość swojego wpływu na sprawy publiczne/lokalne oraz na ich przebieg, realizację i formę.

Wykres nr 16. *Wpływ mieszkańców na sprawy publiczne*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

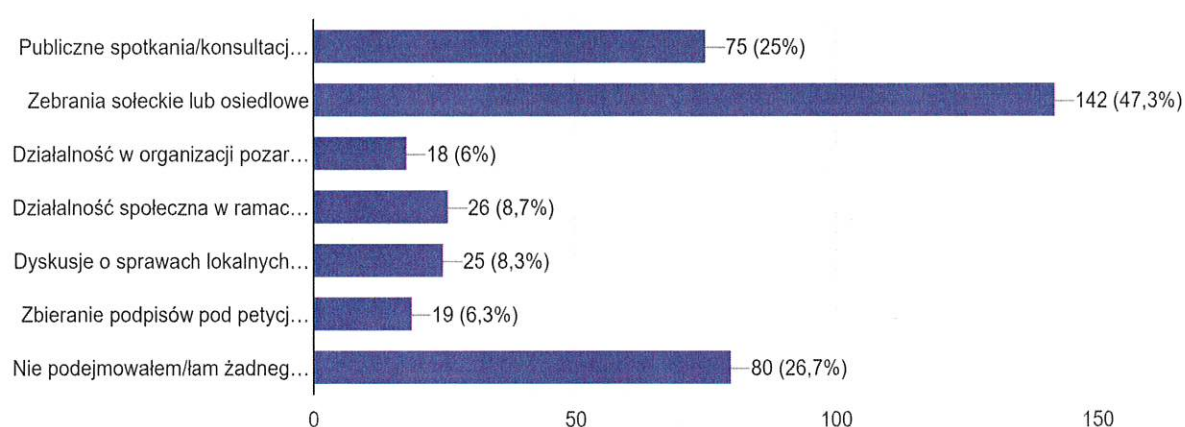
Przez ostatnie 12 miesięcy respondenci najczęściej brali udział w aktywnościach lokalnych w formie:

- zebrania sołeckie lub osiedlowe (47,30%),
- publiczne spotkania/konsultacje z przedstawicielami władz lokalnych (25%).

26,70% badanych wytypowało odpowiedź *Nie podejmowałem/am żadnego z powyższych działań*.

Formy aktywności: działania w organizacji pozarządowej, działalność społeczna w ramach wolontariatu, dyskusje o sprawach lokalnych na forach internetowych, zebranie podpisów pod petycją lub interwencje w sprawach lokalnych wykazały niski udział procentowy odpowiedzi w przedziale 6% - 8,70%.

Wykres nr 17. *Udział w aktywnościach lokalnych*

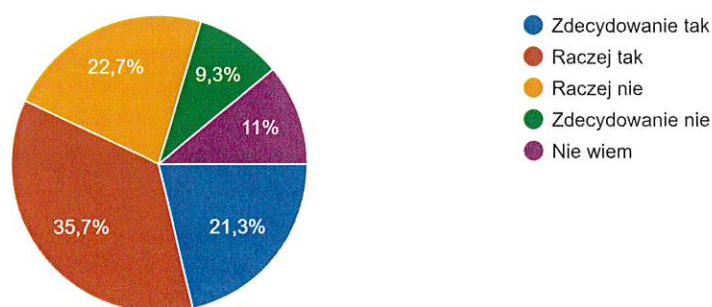
Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

Uzyskany materiał badawczy wskazuje fakt, że większość badanych zdecydowałaby się na działalność społeczną w organizacjach na rzecz mieszkańców lub pomoc w formie wolontariatu.

Odpowiedzi *Zdecydowanie tak* udzieliło 21,30% badanych, odpowiedzi *Raczej tak* udzieliło 35,70% badanych, co swoim łącznym wynikiem przewyższa nad odpowiedziami negatywnymi.

11% badanych wskazało odpowiedź *Nie wiem*.

Wykres nr 18. *Zaangażowanie w działalność społeczną*

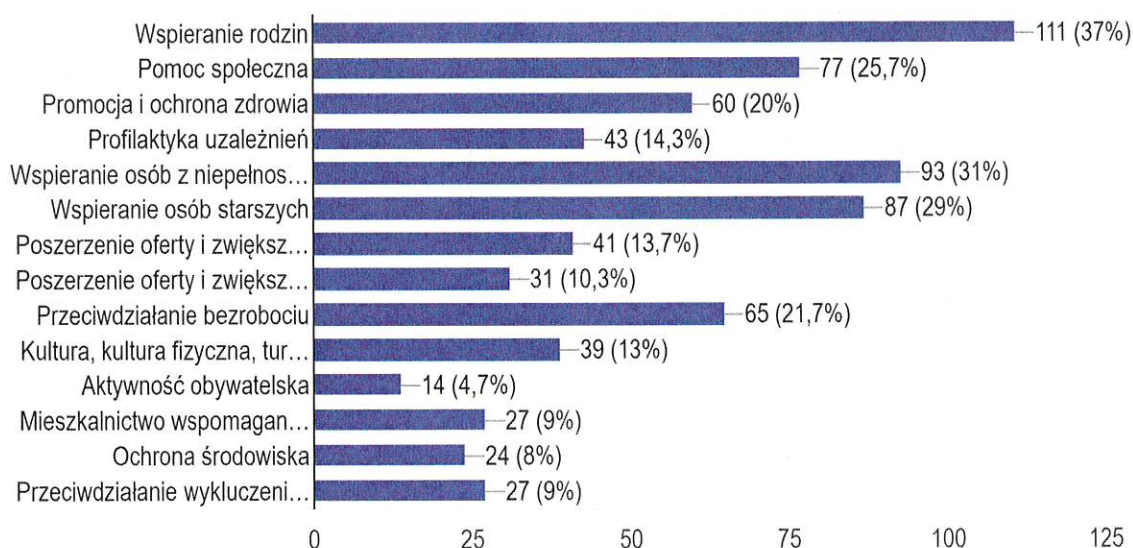

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

Obszary w zakresie usług społecznych, które powinny być priorytetowo rozwijane i finansowane w Gminie Stary Dzierżgoń - według opinii mieszkańców:

- wspieranie rodzin (37%),
- wspieranie osób z niepełnosprawnościami (31%),
- wspieranie osób starszych (29%),
- pomoc społeczna (25,70%),
- przeciwdziałanie bezrobociu (21,70%),
- promocja i ochrona zdrowia (20%),
- profilaktyka uzależnień (14,30%),
- poszerzenie oferty i zwiększenie dostępu do usług miejscowych szkół (13,70%),
- kultura, kultura fizyczna, turystyka (13%),
- poszerzenie oferty i zwiększenie dostępu do usług miejscowych przedszkoli (10,30%),
- mieszkalnictwo wspomagane, chronione (9%),
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu (9%),
- ochrona środowiska (8%),
- aktywność obywatelska (4,70%).

Wykres nr 19. *Obszary usług społecznych – rozwój i finansowanie priorytetowe*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

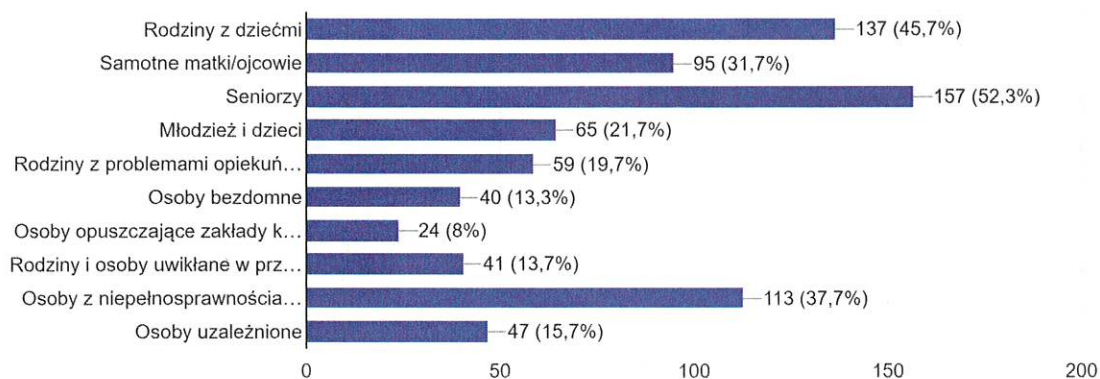
Zdaniem ankietowanych grupami mieszkańców, do których w pierwszej kolejności powinny być kierowane usługi społeczne są:

- seniorzy (52,30%),
- rodziny z dziećmi (45,70%),
- osoby z niepełnosprawnościami/przewlekłe chore (37,70%),
- samotne matki/ojcowie (31,70%).

Dzięki uzyskanemu wynikowi można wytypować grupy mieszkańców, u których występuje największa potrzeba na usługi społeczne oraz wsparcia i udostępnienia możliwie jak najszerzej oferty świadczonych usług.

Uzyskany wynik daje również możliwość klasyfikacji oraz podziału działań z uwzględnieniem priorytetów wynikających z cech i potrzeb danej grupy odbiorców usług.

Wykres nr 20. *Grupy mieszkańców, do których usługi społeczne powinny być skierowane w pierwszej kolejności*

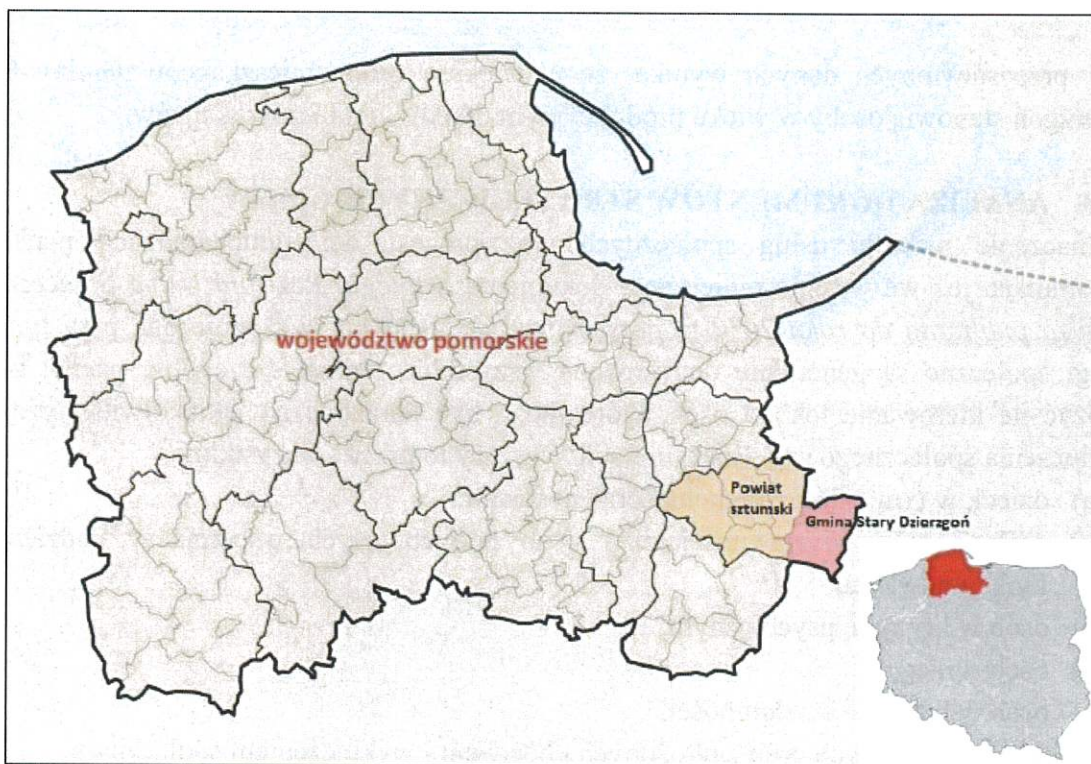
Źródło: Opracowanie własne na podstawie kwestionariuszy ankiet.

CZĘŚĆ WDROŻENIOWA

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Stary Dzierzgoń położona jest w południowo-wschodniej części powiatu sztumskiego. Powiat sztumski jest jednym z najmniejszych w województwie pomorskim. Powiat sztumski jest atrakcyjny turystycznie z uwagi na walory środowiska przyrodniczego a także bogactwo kulturowe i historyczne. To również jedno z najczystszych środowisk województwa pomorskiego. Walory krajobrazowe Gminy Stary Dzierzgoń związane są z warunkami hydrograficznymi i układem przestrzennym lasów, ważnymi elementami krajobrazu są faliste równiny, wzgórza morenowe oraz jeziora. Czyste środowisko oraz znaczny stopień zalesienia gminy (26 %) sprzyja rozwojowi turystyki.

Rysunek. Położenie Gminy Stary Dzierzgoń na tle woj. pomorskiego i kraju.

Gmina Stary Dzierzgoń jest gminą rolniczą z dobrym stanem środowiska przyrodniczego wynikającego z niskiego stopnia uprzemysłowienia. Na terenie gminy nie ma dużych zakładów przemysłowych, ale działa kilkadziesiąt firm reprezentujących różne branże. Odległość miast takich jak Gdańsk około 90 km, Sztum około 28 km oraz Malbork około 30 km to dodatkowy rynek pracy dla mieszkańców gminy Stary Dzierzgoń, jednak z uwagi na odległość trudno dostępny.

2. STRUKTURA SPOŁECZNA GMINY

Na koniec roku 2023 Gmina Stary Dzierzgoń liczyła 3818 mieszkańców, z czego 1930 stanowili mężczyźni a 1888 kobiety.

Tabela 1. *Sytuacja demograficzna gminy Stary Dzierzgoń na koniec 2023 r.*

Rok 2023			
Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Wiek przedprodukcyjny	732	411	321
Wiek produkcyjny	2292	1211	1081
Wiek poprodukcyjny	794	308	486

Źródło: Urząd Statystyczny w Gdańsku.

Z przedstawionych danych wynika, że największą grupę mieszkańców Gminy Stary Dzierzgoń stanowią osoby w wieku produkcyjnym 60,03% ogółu mieszkańców.

3. ANALIZA DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH GMINY

Znaczenie rozwoju usług społecznych oraz procesu deinstytucjonalizacji podkreśla wspomniana już we wstępie niniejszego dokumentu *Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)*. Wskazuje ona przy tym, że usługi społeczne są generalnie dedykowane wszystkim, jednak szczególny nacisk trzeba położyć na kierowanie ich do osób, które mogą być narażone na jakiegokolwiek przejawy wykluczenia społecznego czy dyskryminacji. Dotyczy to przede wszystkim:

- a) dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami,
- b) osób z niepełnosprawnościami i osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- c) osób w kryzysie psychicznym,
- d) osób starszych,
- e) osób w kryzysie bezdomności,
- f) wszystkich innych grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Wśród najważniejszych założeń *Strategii Rozwoju Usług Społecznych* można wskazać:

- a) zwiększenie udziału rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej w opiece i wychowaniu dzieci,
- b) zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczenia usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- c) włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami dające możliwość życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia niepełnosprawności,
- d) stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- e) stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością.

Gmina Stary Dzierzgoń i instytucje w niej działające, zgodnie z duchem czasu działają w oparciu o cały szereg dokumentów strategicznych, stworzonych z myślą o efektywnym planowaniu działań i dostosowywaniu ich do aktualnych problemów. Z pośród najważniejszych z nich wyróżnić można przede wszystkim:

- „Strategię rozwoju gminy Stary Dzierzgoń na lata 2022 – 2027”, w której zawarte są najważniejsze kierunki rozwoju gminy i plany strategiczne. Pośród wielu ważnych celów, wskazane są także cele społeczne, w tym (między innymi) wyszczególnione są działania adresowane do seniorów oraz dzieci.

- „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stary Dzierzgoń na lata 2021-2028”, zawierająca plan działania na rzecz rozwiązywania wielu problemów społecznych w gminie.

- „Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Stary Dzierzgoń na lata 2022-2024”, skoncentrowany przede wszystkim na rodzinach (w tym rodzinach z dziećmi).

- „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Stary Dzierzgoń na rok 2024”, zakładający szereg działań profilaktycznych, edukacyjnych i pomocowych, mających na celu przeciwdziałanie uzależnieniom na terenie gminy. Koncentrujący się jednak przede wszystkim na dzieciach, młodzieży i rodzinie.

- „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Stary Dzierzgoń na lata 2024-2028”, skoncentrowany przede wszystkim na rodzinach i dzieciach, oraz zapewnieniu im elementarnego bezpieczeństwa.

Oprócz wymienionych dokumentów o charakterze lokalnym, Gmina Stary Dzierzgoń działa także w oparciu o kilka dokumentów strategicznych, mających charakter ponadlokalny. Są one przyjęte przez władze powiatu, województwa lub państwa, mocą uchwały lub rozporządzenia, stając się w wielu przypadkach aktem prawa miejscowego. Z pośród nich warto z pewnością wyróżnić takie dokumenty jak:

- „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sztumskiego na lata 2023 – 2028”, stworzona na potrzeby wszystkich gmin tworzących powiat, w tym oczywiście Gminy Stary Dzierzgoń. Zakłada ona działania mające na celu wsparcie wielu różnych grup społecznych, w tym między innymi wprost dla osób z niepełnosprawnością, seniorów, oraz dzieci i rodzin.

- „Powiatowy program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie na lata 2022-2025”, zakładający działania dotyczące redukcji przemocy i podniesienia bezpieczeństwa w rodzinie, na terenie całego powiatu.

- „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Sztumskim na lata 2022 – 2024”, poświęcony rozwojowi wsparcia dla dzieci i młodzieży przebywających w pieczy zastępczej na terenie powiatu sztumskiego.

- „Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2030”, koordynujący działania na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnościami na terenie całego powiatu sztumskiego.

- „Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami 2021 – 2030”, mająca zasięg ogólnopolski, koordynująca działania na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnościami na terenie całego kraju.

Analizując wymienione powyżej dokumenty strategiczne, w pierwszej kolejności uwagę zwraca ich imponująca ilość. Biorąc pod uwagę wielkość Gminy Stary Dzierżoń należy z pełnym uznaniem przyznać, iż pod względem rozmiaru strategicznego planowania jest ona dobrze przygotowana na nadchodzące lata. Oczywiście nie każdy z omawianych w niniejszej diagnozie problemów społecznych ma swoją osobną gminną strategię (np. bezdomność), jednak biorąc pod uwagę skalę problemów społecznych na terenie gminy, oraz fakt iż część z nich przenika się nawzajem (np. działania adresowane do osób niepełnosprawnych mogą być jednocześnie działaniami adresowanymi dla seniorów), nie wydaje się aby każdy z omawianych problemów wymagał osobnej strategii (jak choćby wspomniana bezdomność). Część problemów społecznych może być z powodzeniem omawiana we wspólnych strategiach rozwiązywania problemów społecznych.

Podsumowując, planowanie strategiczne w Gminie Stary Dzierżoń jest na dość zaawansowanym poziomie, są jednak wybrane sfery życia społecznego, w których w kolejnych okresach programowych można by zdecydowanie pogłębić strategiczną analizę i stworzyć plany bardziej szczegółowe.

4. PROBLEMY I WYZWANIA SPOŁECZNE NA TERENIE GMINY

Dzięki zebranemu podczas badań materiałowi możliwa była identyfikacja głównych występujących problemów społecznych. Dominującym problemem, według wyników badań są niewystarczające środki finansowe oraz bezrobocie. Problem ubóstwa w Gminie Stary Dzierżoń znacznie wpłynął na poziom uzyskanych odpowiedzi, które jednoznacznie wskazują na niekorzystną sytuację materialno-finansową społeczeństwa. Osoby w wieku produkcyjnym zmagają się ze zjawiskiem bezrobocia, które także wpływa na złą sytuację ekonomiczną rodzin. W celu zapobiegania ww. zjawisku i pomocy w powrocie do aktywności zawodowej, zgodnie z opinią badanych, należy podejmować aktywizujące formy wsparcia, wzmacniające kompetencje i kwalifikacje oraz podnoszące poziom zaangażowania i świadomości osób bezrobotnych. Istotnymi problemami, na które wskazali ankietowani są również bezradność i niesamodzielność osób starszych oraz niepełnosprawność/długotrwała choroba. Wychodząc naprzeciw trudnościom, z jakimi muszą mierzyć się osoby starsze i niepełnosprawne, powinny zostać podjęte i zintensyfikowane działania stanowiące wsparcie w codziennym funkcjonowaniu. Ważne jest, aby ułatwić dostęp do specjalistycznej opieki medycznej oraz zapewnić wykwalifikowaną kadre, świadczącą usługi w miejscu

zamieszkania. Według respondentów w Gminie Stary Dzierżgoń występują także problemy opiekuńczo-wychowawcze. Często wynika to z powielania złych wzorców przez rodziców oraz braku konsekwencji i zainteresowania. W walce z niewystarczającym poziomem kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców pomaga objęcie rodziny wsparciem asystenta rodziny. Opinia badanych wskazała, że potrzebne jest też tworzenie i działalność miejsc zapewniających możliwość spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz organizowanie zajęć pozalekcyjnych, wpływających na wzrost umiejętności. Problemem ogólnym, który dotyka każdą z grup mieszkańców Gminy Stary Dzierżgoń jest brak transportu publicznego. Poziom skomunikowania gminy lokalnie lub z ościennymi miejscowościami jest niewystarczający, ponieważ duża część rodzin i osób starszych nie jest mobilna lub nie posiada własnego środka transportu a w przypadku seniorów, często już warunki psychofizyczne nie pozwalają na prowadzenie pojazdu.

Tabela 2. *Problemy społeczne w Gminie Stary Dzierżgoń.*

PROBLEM SPOŁECZNY	GRUPA SPOŁECZNA, KTÓREJ DOTYKA PROBLEM
Niewystarczające środki finansowe	Mieszkańcy gminy
Bezrobocie	Mieszkańcy w wieku produkcyjnym
Bezradność i niesamodzielność osób starszych	Osoby starsze/opiekunowie
Niepełnosprawność/długotrwała choroba	Osoby niepełnosprawne, długotrwale chore/opiekunowie
Problemy opiekuńczo-wychowawcze	Rodziny z dziećmi
Brak transportu publicznego	Mieszkańcy gminy
Uzależnienia	Mieszkańcy gminy
Przemoc domowa	Rodziny dysfunkcyjne

5. OBECNIE REALIZOWANE USŁUGI

I. USŁUGI I DZIAŁANIA W RAMACH POMOCY SPOŁECZNEJ

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Dzierżgoniu jako jednostka samorządu terytorialnego realizował zadania pomocy społecznej w ramach:

- zadań własnych Gminy o charakterze obowiązkowym;
- zadań zleconych z zakresu administracji rządowej.

Analizy sytuacji społecznej mieszkańców Gminy Stary Dzierżgoń dokonano w oparciu o dane za 2023 r.

W okresie I-XII 2023 r. pomocą społeczną objętych zostało 219 rodzin. Głównymi przyczynami przyznania pomocy było ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba i niepełnosprawność.

Poszczególne powody przyznania pomocy przedstawia Tabela 3.

Tabela 3. *Powody przyznania pomocy.*

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin
1.	Ubóstwo	76
2.	Sieroctwo	0
3.	Bezdomność	4
4.	Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym wielodzietność	30
5.	Bezrobocie	34
6.	Niepełnosprawność	63
7.	Długotrwała lub ciężka choroba	86
8.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i gospodarstwa domowego – ogółem, w tym: - rodziny niepełne	20 18
9.	Przemoc w rodzinie	1
10.	Alkoholizm	3
11.	Zdarzenia losowe	0
12.	Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3

W okresie I-XII 2023 r. udzielano pomocy w formie zasiłku celowego na zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu: żywności, leków i leczenia, opału. Z pomocy w formie zasiłków celowych skorzystało 65 rodzin.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy dochód rodziny przekraczał kryterium dochodowe przyznawano specjalne zasiłki celowe w szczególności w formie dofinansowania do zakupu opału, leków i kosztów leczenia. Z tej formy wsparcia skorzystały 4 rodziny.

Osobom i rodzinom, których dochód nie przekraczał kryterium dochodowego przyznawany był zasiłek okresowy w szczególności ze względu na długotrwałą chorobą, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. W okresie I-XII 2023 r. pomoc w formie zasiłku okresowego otrzymało 4 rodziny.

Pełnoletnim osobom niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnym do pracy, nie posiadającym uprawnień do świadczeń emerytalno-rentowych, spełniającym kryterium dochodowe zgodnie z ustawą o pomocy społecznej przyznawano pomoc w formie zasiłku stałego oraz opłacano za te osoby składkę na ubezpieczenie zdrowotne. W okresie I-XII 2023 r. 36 osobom wypłacono 408 świadczeń w formie zasiłku stałego.

W celu objęcia jak największej liczby osób i rodzin pomocą w formie dożywiania, Gmina Stary Dzierżoń wzorem lat ubiegłych przystąpiła do realizacji wieloletniego programu wspierania gmin w zakresie dożywiania „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023.

Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych.

W okresie I-XII 2023 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Dzierzgoniu udzielił wsparcia w ramach Programu: 111 dzieciom opłacano posiłek w szkole i przedszkolu. Ponadto 123 osobom dorosłym, w tym starszym, chorym i niepełnosprawnym, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej udzielono pomocy w formie zasiłku celowego. Pomoc w ramach Programu udzielana była w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup żywności lub posiłku.

Z obserwacji pracowników socjalnych prowadzących pracę w terenie wynika, że na przestrzeni ostatnich lat wzrosła i nadal wzrasta liczba osób, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy innych osób w zaspokojeniu niezbędnych potrzeb życiowych. Są to przeważnie osoby samotne lub osoby, którym rodzina nie może zapewnić opieki. Realizując obowiązek ustawowy GOPS Stary Dzierzgoń, udzielał osobom wymagającym pomocy - wsparcia w formie usług opiekuńczych. W okresie I-XII 2023 r. z tej formy wsparcia skorzystało 22 osób i rodzin.

Starzenie się społeczeństwa, choroby i niepełnosprawność sprawiają, że coraz częściej pomoc w formie usług opiekuńczych nie jest wystarczająca, gdyż osoby wymagają całodobowej opieki. W przypadku, gdy osoby nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, kierowane są w ramach zadań własnych Gminy o charakterze obowiązkowym do domu pomocy społecznej. Opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wnoszą mieszkańcy domu, nie więcej jednak niż 70% swojego dochodu oraz małżonek, zstępni oraz wstępni. Obowiązek uiszczenia opłaty przez małżonka, zstępnych i wstępnych uzależniony jest od wysokości dochodu i kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej. Ustalone przez ustawodawcę zasady odpłatności sprawiają, że rzadko na tych osobach ciąży obowiązek partycypowania w kosztach. Obowiązek ten natomiast spoczywa głównie na gminie, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej - w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej, a opłatami ponoszonymi przez mieszkańca domu oraz opłatami ponoszonymi przez małżonka, zstępnych i wstępnych.

W ramach zadań własnych Gminy o charakterze obowiązkowym wynikających z art. 17 ust. 1 pkt. 16 ustawy o pomocy społecznej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Dzierzgoniu ponosił odpłatność za pobyt mieszkańców Gminy Stary Dzierzgoń w domach pomocy społecznej. W 2023r. w 2 domach pomocy społecznej przebywało 8 osób. Zestawienie opłat za pobyt w domu pomocy społecznej według stanu na 31.12.2023 r. przedstawia Tabela 4.

Tabela 4. *Roczne opłaty za pobyt w domach pomocy społecznej.*

Lp.	Liczba osób przebywających w domu pomocy społecznej	Nazwa domu pomocy społecznej	Wysokość opłaty Gminy Stary Dzierżgów
1.	3	DPS Malbork	150.402,90
2.	5	DPS Ryjewo	226.584,12
RAZEM:			376.987,02

Osoby niezamieszkujące w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie Gminy i niezameldowane na pobyt stały oraz osoby niezamieszkujące w lokalu mieszkalnym zameldowane na pobyt stały w lokalu, w którym nie mają możliwości zamieszkania zostały skierowane do schroniska, gdzie zapewnione miały wyżywienie oraz niezbędną odzież odpowiednią do pory roku.

W ramach realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych wydano 11 decyzji potwierdzających prawo do bezpłatnych usług zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych dla osób innych niż ubezpieczeni.

Szczegółowe zestawienie wydatków na świadczenia z pomocy społecznej przedstawia Tabela 5.

Tabela 5. *Wydatki na świadczenia z pomocy społecznej w zł.*

Lp.	Rodzaj świadczenia	Kwota
1.	Specjalne zasiłki celowe/ zasiłki celowe	1.900,00
2.	Zasiłki celowe	4.320,08
3.	Sprawienie pogrzebu	4.753,36
4.	Zasiłki okresowe	10.424,16
5.	Zasiłki stałe	227.609,01
6.	Składka na ubezpieczenie zdrowotne od zasiłków stałych	20.531,14
7.	Posiłki (w tym w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”)	114.000,00
8.	Zasiłki celowe w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”	48.341,25
9.	Schronienia	100.568,82
10.	Wynagrodzenie dla opiekuna	10.800,00
Ogółem:		543.247,82

II. POZOSTAŁE USŁUGI I DZIAŁANIA

W miesiącu listopadzie 2023 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Dzierzgoniu zakończył realizację projektu pn.: „Kolejny etap rozwoju usług społecznych w Gminie Stary Dzierzgoń” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 realizowanego w partnerstwie z Fundacją Rozwoju Potencjału Społecznego „Wspólna Sprawa”. W okresie od grudnia 2020 r. do listopada 2023 r. w ramach ww. projektu ze wsparcia skorzystało 182 mieszkańców gminy. Koszt projektu wyniósł 3 949 386,88 zł z tego dofinansowanie 3 751 917,54 zł natomiast wkład własny 197 469,34 zł. Na terenie Gminy Stary Dzierzgoń prowadzono działalność Placówki Wsparcia Dziennego „Twórcza Chata”, która objęła wsparciem 50 osób oraz Klubu Seniora „Zdrówko” w Przezmarku, który objął wsparciem 40 osób. Uczestnicy Placówki Wsparcia Dziennego korzystali z zajęć prowadzonych przez wychowawcę, zajęć kulinarnych, zajęć komputerowych, warsztatów kompetencji społecznych oraz pedagogizacji. Podczas realizacji projektu wzięli udział w trzech wycieczkach dla dzieci i młodzieży i dwóch wyjazdach integracyjnych. Członkowie Klubu Seniora „Zdrówko” z Przezmarku brali udział w zajęciach kulinarnych, tanecznych i terapii zajęciowej. Ponadto w ramach projektu został utworzony i prowadził swoją działalność krótkookresowy, całodobowy dom pobytu z oddziałem dziennym – Dom Seniora „Po Sąsiedzku” w Starym Dzierzgoniu, który został przystosowany do przyjęcia 10 osób na pobyt całodobowy oraz 15 osób w formie dziennej. Seniorom korzystającym z pobytu całodobowego została zapewniona kompleksowa opieka natomiast osobom korzystającym z formy dziennej szereg zajęć prowadzonych przez specjalistów, których praca miała pomagać zsynchronizować indywidualną sytuację osoby starszej i jej potrzeby z otoczeniem. Aby spełnić wszystkie założenia projektu przeszkoleni zostali opiekunowie osób niepełnosprawnych/zależnych oraz opiekunki środowiskowe, które świadczyły usługi opiekuńcze dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Dzierzgoniu w partnerstwie z Fundacją Rozwoju Potencjału Społecznego „Wspólna Sprawa” realizował projekt pod nazwą „Wzrost dostępności i jakości usług społecznych zapobiegających ubóstwu i wykluczeniu społecznemu w Gminie Stary Dzierzgoń” współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, który trwał od 28.10.2022 r. do 31.10.2023 r. i objął wsparciem 80 mieszkańców gmin: Stary Dzierzgoń, Prabuty i Dzierzgoń.

Wartość projektu 507.400,00 zł,

dofinansowanie z UE 431.290,00 zł,

dofinansowanie z budżetu krajowego 25.370,00 zł,

wkład własny 50.740,00 zł.

W ramach ww. projektu 30 seniorów skorzystało ze wsparcia w formie usługi taksówki społecznej oraz usługi mobilnego gabinetu fizjoterapii i masażu. Seniorzy mieli również możliwość skorzystania z darmowych porad i konsultacji podczas dyżurów prawnika oraz psychologa.

Placówka Wsparcia Dziennego „Twórcza Chata” zyskała formę podwórkową i od 01.02.2023 r. pracę w placówce rozpoczął streetworker. Do Placówki Wsparcia Dziennego zostało zrekrutowanych 50 Uczestników (20 dzieci, 30 rodziców/opiekunów prawnych), którzy korzystali z zajęć ze streetworkerem, zajęć doradztwa zawodowego, zajęć doradztwa żywieniowego, wsparcia psychologa indywidualnego i grupowego oraz pedagogizacji dla rodziców i opiekunów prawnych. Dzieci i rodzice/opiekunowie prawni wzięli udział w dwóch wyjazdach integracyjnych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Dzierzgoniu od 2021 roku realizował program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”. Program ten ma na celu zapewnienie wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osobom z niepełnosprawnościami, posiadającymi orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym lub umiarkowanym. Program Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – całkowita wartość programu:

- 1) edycja 2021: 57.277,00 zł,
- 2) edycja 2022: 342.819,26 zł,
- 3) edycja 2023: 291.450,89 zł.

Klub „Senior+” w Starym Dzierzgoniu został utworzony w 2020 r. w celu integracji i aktywizacji społecznej oraz zaspokajania potrzeb kulturalnych środowiska osób starszych w Gminie Stary Dzierzgoń. Remont Klubu oraz wyposażenie zrealizowano w ramach dofinansowania z Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2015-2020 edycja 2020. Działalność Klubu była dofinansowana z kolejnych edycji programu.

- 1) Edycja 2021: 56.030,00 zł,
- 2) Edycja 2022: 66.080,53 zł,
- 3) Edycja 2023: 66.609,01 zł.

31.12.2023 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Dzierzgoniu w partnerstwie z Fundacją Rozwoju Potencjału Społecznego „Wspólna Sprawa” zakończył realizację programu „AKTYWNI+” dofinansowanego ze środków rządowego programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „AKTYWNI+” na lata 2021 – 2025.

Zadanie publiczne: „Aktywizacja Seniorów w Gminie Stary Dzierzgoń”

Wartość zadania: 101000.00 zł

15 Seniorów z Gminy Stary Dzierzgoń korzystało ze wsparcia, uczestnicząc w zajęciach i warsztatach, których głównym celem była aktywizacja osób starszych. Ponadto Seniorzy wzięli udział w 4 wydarzeniach kulturalnych i dwóch wyjazdach.

6. CELE STRATEGICZNE

Wdrażanie Planu opiera się na czterech celach strategicznych i odpowiadających im celach operacyjnych, które brzmią następująco:

I. Zintegrowany system wsparcia rodzin ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży

- Wspieranie działań służących promowaniu wartości rodziny
- Wsparcie rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze
- Zapobieganie uzależnieniom i przestępczości wśród dzieci i młodzieży
- Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

II. Aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

- Aktywne przeciwdziałanie bezrobociu i eliminowanie jego negatywnych skutków
- Wspieranie osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością
- Wsparcie rodzin z problemem ubóstwa i zagrożonych ubóstwem
- Profilaktyka zjawiska uzależnień oraz redukowanie ich skutków

III. Bezpieczeństwo socjalne i aktywizacja osób starszych, samotnych oraz osób z niepełnosprawnością

- Wzrost poczucia bezpieczeństwa i ograniczanie negatywnych skutków wykluczenia społecznego seniorów oraz osób samotnych
- Ograniczanie skutków niepełnosprawności i aktywizacja osób z niepełnosprawnością

IV. Kreowanie warunków na rzecz budowy świadomej i zaangażowanej społeczności lokalnej

- Zwiększenie udziału i roli sektora niepublicznego oraz aktywności mieszkańców w realizacji zadań społecznych
- Rozwój ekonomii społecznej i innych form na rzecz integracji społecznej
- Profesjonalizacja służb społecznych

7. OBSZARY ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH

Analiza dokumentów strategicznych oraz diagnoza wyników badań pokazały, że rozwój usług społecznych powinien skupiać się na pięciu obszarach:

- 1) **Opieka nad osobami starszymi** - warunkiem pomyślnego starzenia się jest dobry stan zdrowia, małe ryzyko niepełnosprawności oraz zachowanie aktywności życiowej, wyrażającej się w wysokim poziomie sprawności fizycznej, umysłowej i społecznej. Utrzymaniu aktywności osób starszych sprzyja także ich udział w różnorodnych inicjatywach skierowanych do nich przez jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe i inne podmioty.
- 2) **Opieka nad dzieckiem, w tym dzieckiem z niepełnosprawnością** - rodzina jest naturalnym środowiskiem narodzin i rozwoju człowieka. Z tego powodu jest ona podstawową instytucją społeczną, która przez swoje funkcje kształtuje strukturę społeczną. Realizacja funkcji rodziny wiąże się z zaspokojeniem potrzeb jej członków, którzy jednocześnie są członkami społeczeństwa.
- 3) **Wsparcie osób z niepełnosprawnością** - zaawansowana choroba oznacza niepełnosprawność i poważnie utrudnia możliwość podjęcia pracy zarobkowej. Wyłączenie z aktywności zawodowej nierzadko staje się przyczyną kolejnych poważnych problemów ekonomicznych i trudnej sytuacji mieszkaniowej. Ze względu na różnice w poziomie wykształcenia i aktywności zawodowej, a także z uwagi na problemy zdrowotne niepełnosprawni stanowią grupę silnie zagrożoną wykluczeniem społecznym, biedą i ubóstwem.
- 4) **Wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi** - rozwój usług społecznych, zwłaszcza usług opiekuńczych, czy też z zakresu wsparcia osób wymagających zarówno pomocy

o charakterze społecznym, jak i zdrowotnym, odbywa się na zasadzie komplementarności z działaniami sektora ochrony zdrowia.

- 5) **Wsparcie osób w kryzysie bezdomności** - bezdomność jest jedną z najbardziej skrajnych form wykluczenia społecznego.

8. CELE SZCZEGÓŁOWE I DZIAŁANIA

W Planie zawarte są działania, które uwzględniają proces deinstytucjonalizacji jako istotny w kształtowaniu lokalnej polityki społecznej. Są to w szczególności działania wspierające rodzinę w jej funkcjonowaniu, pomoc rodzinom w kryzysie, a także działania rozwijające system wsparcia dla osób starszych, przewlekle chorych i osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin.

Tabela 6. *Cele i działania – rozwój usług społecznych w Gminie Stary Dzierżoń*

OBSZAR	CEL SZCZEGÓŁOWY	DZIAŁANIE
OPIEKA NAD OSOBAMI STARSZYMI	Zwiększenie dostępu do różnych form opieki i wsparcia dla osób starszych wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	Wsparcie osób starszych poprzez zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, poradnictwa specjalistycznego, usług asystenta osoby niepełnosprawnej, usług transportowych
	Poprawa jakości życia osób starszych	
	Rozwój oferty aktywizacji osób starszych	Funkcjonowanie i rozwój dziennych i całodobowych form pobytu dla osób starszych - działalność krótkookresowego całodobowego domu pobytu z oddziałem dziennym Domu Seniora „Po Sąsiedzku”, działalność Klubu „Senior+”, działalność Klubu Seniora „Zdrówko”
		Rozwój usług społecznych na rzecz rodzin i osób sprawujących funkcję opiekuna faktycznego osoby starszej, takich jak np. szkolenia dla opiekunów nieformalnych, poradnictwo specjalistyczne, w tym psychologiczne, prawne i rodzinne, a także wsparcie

		informacyjne
OPIEKA NAD DZIECKIEM, W TYM DZIECKIEM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ	Zwiększenie kompetencji rodziców i opiekunów w zakresie opieki i wychowania dzieci	Wsparcie rodzin z dziećmi, w szczególności przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, np. poprzez pracę socjalną, asystenturę rodzinną, działania edukacyjne, terapię, poradnictwo specjalistyczne, grupy wsparcia, mediacje
	Stworzenie dzieciom i młodzieży warunków do wszechstronnego rozwoju	
	Zapewnienie rodzinom doświadczającym trudności dostępu do kompleksowego wsparcia	Zapewnianie usług specjalistycznych osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej oraz kryzysu, np. poprzez poradnictwo specjalistyczne i interwencję kryzysową
		Działania edukacyjne, profilaktyczne i interwencyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej
		Działania dla dzieci i młodzieży wymagających wsparcia – działalność Placówki Wsparcia Dziennego „Twórcza Chata”, organizacja zajęć pozalekcyjnych

		Rozwój usług na rzecz osób i rodzin w zakresie rozwoju ich zainteresowań, aktywności społecznej, kulturalnej, sportowej, edukacyjnej, a także organizacji czasu wolnego
WSPARCIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ	Zwiększenie dostępu do różnych form opieki i wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami	Wsparcie osób z niepełnosprawnościami potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, poprzez usługi opiekuńcze, usługi asystenckie
	Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami	
	Rozwój oferty aktywizacji osób z niepełnosprawnościami	Rozwój usług rehabilitacyjnych oraz wsparcie w korzystaniu i rozpowszechnienie informacji na temat wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego
		Rozwój usług społecznych na rzecz rodzin i osób sprawujących funkcję opiekuna osoby z niepełnosprawnościami, takich jak szkolenia dla opiekunów
		Wsparcie usamodzielnienia mieszkańców opuszczających placówki całodobowe, np. poprzez diagnozowanie potrzeb i możliwości opuszczenia placówki i ich usamodzielnienia, pakiet usług dostosowanych do indywidualnych potrzeb

		Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami
WSPARCIE OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI	Zwiększenie dostępu do różnych form opieki i wsparcia dla z zaburzeniami psychicznymi	Realizacja usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania, w tym m.in. specjalistycznych usług opiekuńczych, usług asystenckich, konsultacji (np. psychologicznych, pedagogicznych, neurologicznych, psychiatrycznych), grup wsparcia
	Poprawa jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi	Zapewnienie dostępu do kompleksowych usług społecznych dla rodzin i otoczenia np. przez rozwój opieki wytchnieniowej, prowadzenie grup samopomocowych i wsparcia, szkolenia, wsparcie specjalistów, usługi interwencji kryzysowej, wsparcie informacyjne i edukacyjne
		Aktywizacja społeczno-zawodowa osób w kryzysie zdrowia psychicznego
WSPARCIE OSÓB W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI	Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób w kryzysie bezdomności	Zapewnienie dostępu osób w kryzysie bezdomności do usług profilaktycznych i interwencyjnych, w tym interwencji kryzysowej, wsparcia w kontrolowaniu i wychodzeniu z zadłużenia, usług terapeutycznych, integracji i reintegracji społeczno-zawodowej, poradnictwa specjalistycznego
	Poprawa jakości życia osób w kryzysie bezdomności Poprawa dostępu do podstawowych dóbr	Zapewnienie miejsc dla osób w kryzysie bezdomności w

		ogrzewalniach, noclegowniach i schroniskach, a także rozwój bazy placówek interwencyjnych
--	--	---

9. MONITORING

Tabela 7. *Wskaźniki*

Lp.	Nazwa wskaźnika
1. Rodziny z dziećmi	
1.	Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą socjalną
2.	Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych asystenturą rodzinną
3.	Liczba osób objętych poradnictwem specjalistycznym
4.	Liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego
5.	Liczba zorganizowanych działań na rzecz osób i rodzin w celu rozwoju ich aktywności
2. Osoby starsze	
1.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi
2.	Liczba rodzin objętych opieką wytchnieniową
3.	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach dla opiekunów
4.	Liczba funkcjonujących dziennych i całodobowych form pobytu dla osób starszych
5.	Liczba uczestników dziennych i całodobowych form pobytu dla osób starszych
3. Osoby z niepełnosprawnościami	
1.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi
2.	Liczba osób objętych usługami asystenta osoby niepełnosprawnej
3.	Liczba rodzin objętych opieką wytchnieniową
4.	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach dla opiekunów
5.	Liczba funkcjonujących dziennych form pobytu dla osób z niepełnosprawnościami
6.	Liczba uczestników dziennych form pobytu dla osób z niepełnosprawnościami
7.	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych aktywizacją zawodową
4. Osoby z zaburzeniami psychicznymi oraz w kryzysie zdrowia psychicznego	
1.	Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, które skorzystały z usług
2.	Liczba osób uczestniczących w formach aktywizacji społeczno-zawodowej dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego
5. Osoby w kryzysie bezdomności	
1.	Liczba osób w kryzysie bezdomności, które skorzystały z usług
2.	Liczba osób w kryzysie bezdomności, którym udzielono schronienia

10. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Finansowanie Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji w Gminie Stary Dzierżgoń odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Stary Dzierżgoń, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł. Zadania Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji w Gminie Stary Dzierżgoń będą realizowane etapowo zgodnie z możliwościami finansowymi gminy. Środki pochodzić będą głównie z budżetu samorządu gminnego i jego jednostek organizacyjnych. Zadania ujęte w Planie mogą być także finansowane z innych źródeł przewidzianych prawem.

Podsumowanie

Niniejszy Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji jest dopiero jednym z pierwszych kroków w kierunku pełnej deinstytucjonalizacji usług społecznych w Gminie Stary Dzierżoń. Diagnoza dołączona do planu wykazała mnóstwo potencjału występującego na terenie gminy, wskazała jednak także szereg braków. W dalszym etapie gmina (w oparciu o wytyczne zawarte w niniejszym planie) powinna zaplanować kolejne kroki i rozpocząć proces wdrażania poszczególnych działań, tak aby z perspektywy następnych lat doprowadzić do reformy części usług społecznych na swoim terenie.